

aan men mag de
men voorkomen,
de eerste plaats
zoolang de
t, dit de eerste
student met afwij-
examen heeft
persoon reeds van
klaard had, zich
kerken te zullen
ven we dan ook
ormeerde Kerken
laten, die beslist
hij haar zullen
worden. De voor-
den in de Gerefor-
t zouden willen
udig belachelijk.
dat een Turk of
de Vrije Univer-
n, en zulke ge-
wel voorgelaten,
den een beroep te
erde Kerken, is

het, dan spreekt
e met een candi-
eologische facul-
n uitgerijkt) geen
n komen. In de
het candidaats-
eologische faculteit
et verliest hem
or de Kerken op
at diploma geen
sticus verbonden,
van het candi-
e Vrije Universiteit,
de Theologische
ten niet, dat het
een dezer beide
rouwbaar is, om
n tot het ambt,
ofbaar te verklaren.

alleen door het
de Kerken zelf
en doen de Ker-
de sulverheid van
xaminandus. En
ten Jood of Turk
of wat dan ook
diploma van de
d verkregen, zou
niet eens kunnen
en eischen bij dat
alleen een candi-
benevens ook een
de Gereformeerde
inmiddels behoort,
belijdenis en god-
el. Zonder zoo-
tot het praeparat-
toegelaten. Men
de werkelijkheid
n, waarmede men
vertrouwen.

erd het niet onge-
voorstellingen aan
een betekenis
voor de Kerken
tot opzicht was de
ter, ook al drukte
rem. Het zwaarte-
naar de rechtzinn-
nat maar door de
worden naar het
ant dan zou de
ver de Kerk en
heiligste rechten
al, maar de Kerk
leere de taak ont-
niemand tot het
le niet gezond is
; daarnaar mag de
an de School; zij
f te doen en zij
vordelijkheid voor
de Wachter en
t het preparatoir
let meer alwege
Classis, d. w. z.
r zal overgelaten
raren der Theo-
geassisteerd in
ligt hierin een
vaar we niet ern-
st kunnen kunnen.
ik examen dienen
lijven. Ze dragen
; bij het school-
te plaats te doen
te bekwaamheid;
en in de eerste
de leer. Gaf de
a zelfstandig naar
is een onderzoek
zou ze daarmede
oeping ontrouw

r niet anders over
moelijkheid aan te
ze op de Synode
lijk examen, dat
aan de Theolo-
omen en waardoor
verklaard, afge-
een wetenschap-
lat door de hoog-
n, en het praeparat-
n voorbehouden.
dra het principes
euse heeft, heeft
verandering dan
eld. Een van de
t hem tegen deze
was juist, gelijk
de acta deed op-
ardoor principieel
want dat de wijze
aan aan de School
School feitelijk
eologische facul-
te blz. 182). De
achter, alsof het
ische School een
dragen dan aan
derhalve onjuist.
s oordeel ze zeker
le zal ontzeggen,

heeft juist het tegendeel verklaard. Zelfs
kunnen we nog iets verder gaan en er op
wijzen, dat de Theologische School, wat de
regeling der examens betreft, in precies
derzelfde conditie verkeert als de Vrije
Universiteit. In haar reglement wordt bij
het candidaatsexamen alleen gesproken
over de vakken, waarin examens zal worden
afgenomen, maar er is met geen woord
sprake van een onderzoek naar de zuiver-
heid der belijdenis van den examinandus.
Nu twijfelen we niet, of de hoogerleeren
te Kampen zouden, evenals dit het geval
was bij de hoogerleeren in de Theologische
Faculteit, wel ernstige bezwaren hebben,
wanneer het bleek, dat een examinandus
op de hoofdpunten van de Gereformeerde
belijdenis afweke, om hem het candidaats-
diploma uit te reiken. Maar het Reglement
van de School geeft hieromtrent geen voor-
schrift, en indien een examinandus, die op
dezen grond afgewezen werd, hierover,
evenals de heer Winckel, een procedure
wilde beginnen, zou de Theologische School
precies voor dezelfde moeilijkheid komen
te staan. Bij een juridische beslissing zou
vermoedelijk niet gevraagd worden naar
het karakter van de School, maar naar het
reglement op de examens, en daaruit zou
moeten blijken, of de grond van afwijzing
wettig was.

Op de vraag van Prof. Bouwman, welke
betekenis de Kerken hechten aan het
candidaatsdiploma, zullen we een volgend
maal nader ingaan en die vraag beant-
woorden uit de officiële besluiten der
Synodes.

De heer Roodhuijzen heeft in *Het Vader-
land* geantwoord op onze beschuldiging, dat
hij *De Heraut* woorden in den mond had
geleegd, die deze nooit gezegd had. De
aanhef van dit artikel, waarin de heer
Roodhuijzen op grove wijze uitvalt tegen
Dr. A. Kuypers, laten we weg, omdat Dr.
A. Kuypers, met het bedoelde artikel niets
te maken had er de heer Roodhuijzen ook
hier zich weer vergiste. Wat de zaak zelf
betreft, schrijft hij:

En nu ter zake.
Wat heb ik gedaan? Ik heb niets anders
gedaan dan gebruik gemaakt van de volgende
uitleg, voorkomende op blz. 24 van het Voor-
looppig Verslag op Hoofdstuk V:

»Door eenige leden werd aanmerking gemaakt
op het feit dat de hier besproken benoeming
reeds eenige weken te voren was aangekondigd
in de *Heraut*. Het had hen ook onaangenaam ge-
troffen, dat de hoogerleeren Visser daarbij was
gehoord, omdat hij het zoover had gebracht,
dat deze benoeming tegen het advies van facul-
teit en curatoren in zou geschieden.»

Waar onder die „eenige leden“ ook een hoogst
schikbaar man van Rechts was, stond het bij
mij vast, dat alle politieke tendens aan deze
opmerking vreemd was, en heb ik mij bij de
tegenwoordige, meer dan overstapelende drukte,
ontslagen gerekend van de moeite om de zaak
zelve in de *Heraut* na te gaan, en zelfs nu zou
ik geen tijd hebben om op te zoeken in welk
nummer van dat blad de gecrimineerde woorden
hebben gestaan.

Geluklijk is het toeval mij te hulp gekomen.
Dr. De Visser tocht, die blijkbaar ook aanstoot
aan het bewuste artikel nam, heeft in de *sitting*
van Zaterdag 14 Dec. II. het volgende gezegd:

»Maar ik wil erkennen, dat ik mij niet aan
den indruk kan onttrekken, dat op deze be-
noeming invloeden hebben ingewerkt, wier wer-
king ik pernicieus acht op staatkundig gebied.
Wanneer ik hier mededeel, wat ik in het orgaan
»De *Heraut* vóór de benoeming heb gelezen,
dan zal men mij het zoover gezegd niet euveld
duiden. In het nummer van 12 Mei lees ik:
»Het is het Ministerie-Kuypers geweest, dat tegen
de voordracht der theologische faculteit in, den
eersten gereformeerden theoloog, Prof. Dr. H.
Visser, aan de Koningin tot benoeming voor-
droeg. Daardoor werd een bres geschoten in het
holwerk, dat tegen de Gereformeerden was op-
gericht.«.....»En dat thans de theologische
faculteit te Utrecht Dr. Noordzij op de voordracht
plaatste, is zonder eenigen twijfel wel mede aan
den invloed van dezen Gereformeerden theoloog
te danken.»

Nu ben ik de eerste om te erkennen dat de
woorden van Dr. De Visser, al was zijne bedoeling
geheel derzelfde als de mijne, elkaar niet ge-
heel dekken. Ik had dus moeten zeggen „dat in
de *Heraut* de juistere voorkeur was, dat Dr.
Visser had weten te bewerkten, dat Dr. Noordzij
op de voordracht der faculteit was gekomen,
al was het dan ook slechts als no. 2. Maar ik
vraag of die onjuistheid niet geheel vergeeflijk
is in verband met het geciteerde uit het V. V.
op Hoofdstuk V, te meer waar op die woorden
door niemand aanmerking is gemaakt, wat mij
als rapporteur over genoemd hoofdstuk natu-
rlijk bekend is. Er is niemand kan beter weten
dan Dr. Kuypers hoe de verschillende geachte
leden het Voorl. Verslag nasnuiffelen, om te zien
of hetgeen zij gezegd hebben juist is weerge-
geven. Ik moet dus vreeszen, dat het afsakker-
ings systeem waaraan de Kamer tegenwoordig
blootstaat, den eenigen leden, die hier aan het
woord waren geen behoorlijken tijd heeft ge-
laten het V. V. behoorlijk te bestuderen.

Ik laat nu verder het oordeel over de „on-
schuldbevestiging“ van *De Heraut* gaarne aan
het oordeel van het publiek over.

Uit dit schrijven blijkt, dat de heer Rood-
huijzen ter goeder trouw gewaand heeft door
af te gaan op wat in het Voorlooppig Verslag
door enkele leden gezegd was. Voorzichtig
was dit zeker niet, want wie publiek de
Regering aanvalt op grond van een artikel
in een met de Regering bevriend blad,
dient toch wel in de eerste plaats van dit
artikel kennis te hebben genomen.

En wat de zaak zelf betreft, staan we
even ver. Enig bewijs voor wat hij gezegd
heeft, voert de heer Roodhuijzen niet aan.
Hij verschuilt zich alleen achter het Voor-
looppig Verslag en de rede van Dr. de
Visser. Wat nu in het Voorlooppig Verslag
door enkele leden gezegd is, is nog dwazer
dan wat de heer Roodhuijzen ervan gemaakt
heeft. *De Heraut* zou weken van te voren
het geheim verplakt hebben, dat de heer
Noordzij benoemd zou worden, terwijl
De Heraut hiervan niets afwist. *De Heraut*
zou beweerd hebben, dat Prof. Visser
de benoeming had weten door

te zetten tegen het advies van de Faculteit
en Curatoren in, terwijl *De Heraut* juist met
dankbaarheid geconstateerd had, dat de
Faculteit Dr. Noordzij op de voordracht
had geplaatst. Men zou bijna vragen, of de
leden van de Kamer, die zulke onwaar-
heden hebben opgedischt, misschien een
andere *Heraut* lezen dan de onze!

Ook het citaat, waarop Dr. de Visser
wees in de Tweede Kamer en waarachter
de heer Roodhuijzen zich nu blijkbaar ver-
schuilt wil, heeft met zijn beschuldiging,
tegen ons ingebracht, niets te maken. In
een persdebat met de *Nieuwe Rotterdammer*
over het exclusivisme, dat door de Theo-
logische faculteiten aan de Rijkshooge-
scholen steeds tegenover de Gereformeerden
was uitgeoefend, merkten we op, dat ook het
plaatsen van een Gereformeerde op de
voordracht der Theologische faculteit te
Utrecht wel te danken was aan het feit,
dat in deze Faculteit thans mannen van
Gereformeerde beginsel zaten, zoals Prof.
Visser. Dr. de Visser heeft, door de
bedoelde zinsnede uit haar verband te ruk-
ken, en te spreken van „theologische invloeden
op staatkundig gebied, die pernicieus
waren,“ aan deze woorden een bedoeling
toegeschreven, die voor ons onbegrijp-
elijk is. Het spreekt toch wel van zelf,
dat wanneer een Theologische faculteit,
bestaande uit drie hoogerleeren, een voor-
dracht doet, de hoogerleeren dezer Facul-
teit op die voordracht invloed uitoefenen.
En wanneer nu op deze voordracht
een man van Gereformeerde beginselen
voorkomt, dan ligt het toch in den aard
der zaak, dat men dit feit in de eerste
plaats toeschrijft aan die hoogerleeren in
de Faculteit, die deze zelfde Gereformeerde
beginselen deelen. Deze dingen zijn zoo
eenvoudig, dat er heusch geen woord over
verspld behoeft te worden. Natuurlijk stond
aangaande hetgeen in de Faculteit over de
voordracht van Dr. Noordzij gehandeld is,
ons geen enkel ander bericht ten dienste.

Zekerheid, dat Prof. Visser hierop invloed
had uitgeoefend, hebben we niet. Het was
alleen een conclusie, die wij uit de ieder
bekende feiten hebben getrokken.
Maar dit alles heeft niets te maken met
wat de heer Roodhuijzen en andere heeren
in de Tweede Kamer ons ten laste hebben
gelegd. Er was beweerd, dat *De Heraut*
gejubeld had, dat Prof. Visser had weten
te bewerkten, dat trots het tegengesteld
advies van Curatoren en de Faculteit en
tegen het oorspronkelijk voornemen der
Regering in, Dr. Noordzij toch benoemd
was. En dit, we herhalen het nogmaals,
is een pertinente onwaarheid. In verband
met invloeden, die op de benoeming door
de Regering zouden gewerkt hebben, en
daarop kwam het aan, is de naam van
Prof. Visser nooit door ons genoemd.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In zeer hartelijken dank ontvangen van den
heer W. van Deth te Brussel / 25, zijnde van
G. v. D. / 5, van R. Sm. / 10, van W. v. D.
/ 10, allen te Brussel.

Vriendelijk verzoeken wij den vrienden onzer
scholen te helpen denken.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.
R. STEENBRUGGEN, Secretaris.

Kootwijk.

Bereenigingsleiden.

„SONNEVANCK.“

II.

Op het tijdstip, dat we „Sonnevanc“ be-
sochten, beliep het aantal patiënten tusschen
de 90 en 100. Uit den aard der zaak is de
bevolking van een langlijnsanatorium zeer
vlottend: de een gaat en de ander komt. Het
mag intusschen wel aan den natten zomer ge-
leggen hebben, dat sommige aarzelden, hun
heil te gaan zoeken in het sanatorium, in welks
omgeving in tijden van veel regen vooral en
van weinig zon de dennen niet die heerlijkste
geuren uitwasemen, welke onmiddellijk
merkbaar zijn als de zon maar weer even flink
op het dennensbosch straalt.

Evenwel, al was de stichting in den zomer
en in den herfst van dit jaar niet geheel en al
beset, als regel heeft men aan de pl. m. 110
beschikbare plaatsen niet genoeg, zijn er althans
voor sommige afdelingen meer aanvragen dan
vrije plaatsen. Op vermeerdering van de ter
beschikking zijnde ruimte moet dan ook de
aandacht gevestigd blijven.

Reeds nu evenwel mag „Sonnevanc“ tot de
grootste sanatoria voor langlijns in ons land
gerekend worden. Met het Rijkssubsidie over
het afgeloopen jaar stond Hellevoortse wijk
vooraan, maar „Sonnevanc“ volgde onmiddellijk
daarna, zodat het over 1911 in grootte de
tweede inrichting van ons land was, die in het
subsidie mededeelde.

Het behoeft overigens nauwelijks gezegd te
worden, dat „Sonnevanc“ niet alleen om zijn
omvang, maar ook, zoals reeds werd opge-
merkt, om zijn voortreffelijke ligging en even-
zoo om de uitnemende inrichting van het geheel
er wezen mag. Niet met overdad, maar met
grootte zorgvuldigheid is alles zoo ingericht, als
het meest aan een goede behandeling der pa-
tiënten kan dienstbaar zijn — met toepassing
van de nieuwste technische vindingen —, zoo-
wel wat de gemeenschappelijke salen als wat de
afzonderlijke vertrekken betreft. Het systeem
overal licht en lucht — is met consequentie
doorgevoerd, zodat donkere hoeken en stof-
neuten, die onte woningen — vaak zelfs de
deftigste woningen — zoo ongeschikt maken voor
een gezond verblijf, ten eenemaal ontbreken.

Het subsidie, waarover zooveel gesproken
werd, wordt gestort in de suppletiekas, waarin
ook o. a. de bijdragen der diaconieën vloeien
en waarin evensoo gestort is geworden de op-
brengst van de tuberculose-bloem, voor zooveel
daarvan aan „Sonnevanc“ werd toebedeeld.
Zoodoende kan aardig wat gedaan worden voor
minvermogende patiënten, die over het algemeen
veel minder nog dan de meer gegode thuis
van het geslacht verblijf kunnen vinden. Zoo
omtreks / 30 kan per dag gesuppleerd worden.
Is dit een niet onbelangrijk bedrag, men be-
grijpt, dat kon aan alle aanvragen om suppletie
voldaan worden, het genoemde bedrag in een
ommesen zou moeten stijgen.

Vrijbedden staan op 't oogenblik in
„Sonnevanc“ nog niet ter beschikking, maar
men hoopt, op den duur tot de instelling er-
van te kunnen komen. Het streven is, de ver-
pleegkosten door een zeer zorgzaam beheer nog
wat naar beneden te drukken, ten einde of de
verpleegkosten lager te kunnen stellen, of vrij-
bedden te kunnen scheppen. Reeds slaagde
men er in, de verpleegkosten, welke in 1910
/ 2.34 per patient en per dag bedroegen, in
1911 terug te brengen tot / 2.10. Dat wil
zeggen, dat men in 1911 voor hetzelfde geld
ongeveer 7 patienten meer kon verplegen dan
in 1910. Echter is men met het bedrag van
/ 2.10 nog boven het verpleeggeld, dat door de
gewone patienten betaald wordt (f. 2.—).
Verlagen van den prijs gaat dus thans nog niet,
vooral omdat er geen denken aan mag zijn,
een verlaging mogelijk te maken door een be-
heer, waarbij de zuinigheid de wijsheid be-
driegen zou en de patienten een minder degelijke
verpleging zouden genieten.

Intusschen doet de vraag zich voor, of, hoe
goed de verpleging in zoo'n sanatorium ook is,
de resultaten ervan op den duur wel van be-
teekenis zijn. Zoo menigmaal ziet men iemand
aan een sanatorium terugkeren, die binnenkort
toch weer „arbeidsfähig“ wordt en met vlugge
schreden naar het graf schijnt te gaan.

Indedaar is dit laatste juist. Vergeet men
echter niet worden, dat tal van patienten eerst
dan naar een langlijnsgeesticht gesonden wor-
den, wanneer een der longen of beide zóó
ernstig aangeast, zoo ingevetren reeds zijn,
dat aan genezing — menschelijkerwijs gesproken
— absoluut niet gedacht kan worden, maar
op 's best van tot stilstand brengen der
ziekte, althans in zoover, dat de betrokkene,
zoolang hij onder goede en degelijke behan-
deling en verpleging is, goed mee kan.

In de tweede plaats mag niet uit het oog
verloren, dat voor de meeste patienten niet uit
een ruime beurs kan geput worden, zodat
slechts met moeite de gelden bijeengebracht
kunnen worden, die voor een bepaalden tijd
toereikend zijn. Zoodra die gelden opgebruikt
zijn, moet de patient terugkomen, schoon hij
wellicht goed beterde en bij een enigszins lang-
durig verblijf had kunnen herstellen.

Maar zelfs al neemt men deze twee dingen
niet in aanmerking en beschouwt men de in
cijfers uitgedrukte resultaten zóó, als ze zich op
het eerste gezicht voordoen, dan mogen ze niet
ongunstig genoemd worden. Van de in 1911
verloren patienten waren er bij hun komst
in het sanatorium geheel geschikt voor arbeid
48, gedeeltelijk 76, en niet 62. Bij het vertrek
waren er geheel geschikt voor werk 93, dus
bijna 2 maal zooveel, terwijl de cijfers der ge-
deeltelijk of niet geschikten daalden tot resp. 48
en 45. Anders uitgedrukt, zijn er van de afge-
schreven patienten 45 pCt. genesen, 29 pCt.
veel verbeterd, 9 pCt. verbeterd, 7 pCt. statio-
nair gebleven, 6 pCt. achteruitgaan en 4 pCt.
overleden, zodat bij 83 pCt. een positief resu-
laat werd bereikt.

Ongetwijfeld doet het echter menigen onaan-
geneem aan, als hij verneemt van 8 sterfgevallen
(4 pCt. der afgeschreven patienten). Een zoo
ongunstig cijfer toont misschien de statistiek
van niet één ander sanatorium. Het is eer
bekend, dat sanatoria voor langlijds zoo goed
als geen sterfgevallen hebben. Vanwaar dan
dat ongunstige en hooge cijfer voor „Sonnevanc“?

De zaak is zeer eenvoudig. Verschillende
sanatoria — we zullen geen namen noemen —
nemen slechts patienten op in het eerste stadium
der ziekte en hebben in verschillende
plaatsen keurende geneesheeren, die de zich
aansluitende patienten onderzoeken en even-
wel afwijzen. Wie afgewezen wordt weet dan,
dat hij naar menscheijk inzicht ten doode is
opgeheven.

Er is iets vóór die methode te zeggen.
Patienten in een vergevorderd siekt stadium
eischen veel zorg en voeren de verpleegkosten
hoog op, zoodoende de exploitatie drukken.
Daarbij komt, dat sanatoria met een ongunstige
statistiek voor de patienten niet aanlokkelijk
zijn: men gaat liever naar een Sanatorium, in
hetwelk blijkens de statistieken zeer gunstige
resultaten worden bereikt. Bovendien meent men,
dat de plaatsen in de Sanatoria beter ten bate
van de maatschappij kunnen worden besteed,
wanneer men ze bezet met patienten, die straks
hersteld kunnen vertrekken.

Maar al is voor de genoemde methode wat
aan te voeren, ze is — nu daargelaten, dat ze
zeer geschikt is om in de sanatoria een te
luchtigen levenstoon te bevorderen — ze is
hard, met een hardheid, die lijfrecht strijdt
met het karakter der Christelijke barmhartigheid.
Zeker kunnen tuberculoselijders, ook als ze in
een vergevorderd stadium verkeeren, in gewone
ziektenhuizen worden opgenomen, maar wat ze
nodig hebben, vinden ze het best in de sanatoria,
speciaal voor hen ingericht. Hen daar
buiten te sluiten — we herhalen het — is hard.

Mischien is het, van uit zakkelijk standpunt
beschouwd, niet verstandig, dat „Sonnevanc“
alle patienten opneemt, voor wie (tegen betaling)
plaatsing gevraagd wordt en voor wie plaats is,
want zijn statistiek wordt er ongunstig door,
maar het sanatorium blijft er door getrouw aan
de goede beginselen der Christelijke barmhar-
tigheid, die niet alleen koud-verstandelijk rekent
met het belang der maatschappij, doch vóór
alles zich leiden laat door de gedachte, hoe
leed versacht en lijden verlicht kan worden.

Officiële Berichten.

L. S.

De Raad der Geref. Kerk te Bunschoten en
Spakenburg (A en B), door de II. gehouden
Classis aangewezen als roepende Kerk, heeft
de eer u te berichten, dat de a. s. Classe-
vergadering zal gehouden worden D. V. 14 Jan.
c. k. te Amersfoort, te 9½ uur.

Panten voor 't agendum dienen voor 30 Dec.
ingesonden te zijn bij ondergeteekende.

Namens den Kerkerad voorn.
de Deput. ad hoc:

Dr. J. SIJERSMA.

Bunschoten, 14 Dec. 1912.

Provinciaal Studiefonds der Geref. Kerken
in Noord-Holland.

Deputaten voor genoemd fonds, daartoe ge-
machtigd door de laatstgehouden Prov. Synode
te Amsterdam, roepen jongelingen op, in hun
provincie woonachtig en die in aanmerking
wensen te komen voor een geldelijke onder-
steuning bij hun theologische studies.

Zij berichten daarbij, dat volgens art. 7
hunner regeling door iederen sollicitant moet
worden overgelegd:

1. Een getuigenis van den Kerkerad zijner
woonplaats, dat hij behoort tot een der Geref.
Kerken in Noord-Holland, goede hope geeft
naar het oordeel des Kerkerads voor den

Dienst des Woords en ondersteuning van goede
heeft tot voortzetting der studie.

2. Een voldoende bewijs, waaruit blijkt, dat
hij den leeftijd van 17 jaren nog niet heeft
bereikt (in bijzondere gevallen kunnen depu-
taten ten deeren aanzien een uitzondering toe-
laten).

3. Een bewijs van een commissie of van een
bevoegd persoon, dat hij bijzonder verstande-
lijken aanleg heeft voor de studie.

4. Een getuigschrift van een bevoegd gemeen-
heer, dat hij een goede gezondheid geniet.

Belanghebbenden worden uitgenoodigd, be-
doelde stukken in te zenden bij den eerst-
ondergeteekende (Haarlemmerweg 237 te Am-
sterdam) vóór of op 1 Februari 1913, terwijl
D. V. na dien datum de tijd voor een vergelij-
kend onderzoek zal worden vastgesteld.

Namens het college van deputaten:
W. F. A. WINCKEL, praesid.

J. A. DE VRIES, scriba.

Amsterdam, 18 December 1912.

Kort verslag van de vergadering der
classis Klundert op 19 Nov. 1912.

1. Bij afwezigheid van den praesid nam voor-
ziet de assessor Da. Ruys het praesidium
waar. Na opening op de gebruikelijke wijze,
werden de lastbrieven onderzocht en in orde
bevonden.

2. De diensaren des Woords W. T. v. Dam
en M. M. Horjus worden verwekkend en broeder
Basoeki gelukwensend gebracht met zijn 25 jarigen
arbeid als voorganger.

3. De notulen der vorige vergadering worden
gelezen en onveranderd geteekend.

4. Ouderscheidende deputaten rapporteeren, n.l.
a. de classische correspondent over nagekomen
stukken; b. deputaten voor approbatie over de
goedkeuring van de stukken der ingekomen
predikanten van Willemstad en Breda; c. depu-
taten voor hulpbehoevende kerken. Er is een
saldo van / 2.49; d. over den evangelisatie-
arbeid rapporteeren de aanwezige deputaten, dat
er voortgang is van opkomst in Venlo, Eindhoven
en Roosendaal. Hierin en Maastricht hebben
grote behoeft aan geregelde prediking, waartoe
pogingen worden gedaan. De staat der kas is
niet zóó ongunstig als voor enkele maanden.
Het aantal spreekbeurten is duaver ongeveer
gelijk aan het vorige jaar, wellicht komen nog
enkele na. De brochure der Partic. Synode
„Overreiffende schuld wordt ter verspreiding door
verkoop aanbevolen.“

4. Br. van Drimmelen draagt met een woord
van aanbeveling aan de kerken over een vraag
om steun voor Rhijn-Pruisen.

5. De quaestor geeft een concept voor den
collecte-rooster, dat met dank wordt goedgekeurd.

6. Benoemingen. Classis-correspondent en sec.
Da. L. G. Goris en Da. A. J. Mulder. Appro-
batiekerken: Breda en Zevenbergen. Archief-
bewaarder kerk: Klundert. Kerkvisitatie,
nadat Da. Goris is vrijgesteld, benoemd Da. A.
J. Mulder en Da. A. L. Ruijs, secundi Da. W.
T. van Dam en Da. M. M. Horjus. Examina:
Da. L. G. Goris, Da. A. J. Mulder en Da. A.
L. Ruijs. Hulpbehoevende kerken in de classis:
Da. W. T. v. Dam, ouderl. I. Punt en K. Danc;
voor de generale kas van hulpbehoevende kerken
(in de vacature Da. E. Zwien) Da. M. M. Horjus.
Quaestor: H. N. Basoeki, sec. W. Schiek.
Collecte-corresp. v. d. Taal. school: Da. L. G.
Goris.

7. Uitgebracht wordt nu door de onderscheiden
kerken het rapport over wat voor de Zending
geschiedt. De kerken B en K zullen het nog
inbrengen.

8. Ingekomen. a. Een brief van afscheid van
Da. Rooda, die namens de classis zal beantwoord
worden. b. Droeve mededeelingen van de classis
D. worden met leedwezen gehoord, onder afken-
ding van open verandering. Aan de gen. Synode
zal verzocht worden te bepalen, dat zulke zaken
niet in de pers gepubliceerd worden. c. Een
even droeve mededeeling is uit de classis A.
ingekomen.

9. De vacaturbeurten worden overeenkomstig
het voorstel van den dep. ad hoc geregeld en
zullen worden gepubliceerd.

10. Bij de rondvraag naar art. 41 wordt aan
enkele kerken advies gegeven.

11. De kerk van Drimmelen dient zich door
den kerkerad van Raamsdonk als zelfstandige
kerk bij de classis aan en verzocht opname in
het kerkerband en medewerking ter erkenning
bij de Hooge Overheid. In beide vragen be-
vredigt de classis.

12. Da. Horjus wordt aangewezen als con-
sulent voor Raamsdonk en Drimmelen. Da. van
Dam wordt consulent van Fijnaart.

13. Voor de e. k. vergadering zal Dinteloord
de kerken naspreken te Klundert in Februari c. k.

14. Art. 43 behoort niet te worden toegepast.

15. Na daargelegd door den scriba sluit de
praesid deze vergadering.

Namens de classische vergadering,
L. G. GORIS, h. t. scriba.

Buitenland.

Rusland. Strijd tegen de revolutie met
geestelijke wapenen. Een on-
willekeurige lofrede op de pro-
paganda der secten.

De opperprocureur der Synode van de Rus-
sische Staatskerk is tot de erkenning gekomen,
dat de strengste censuur, door den Staat uitge-
roepen, niet in staat is de pers van de oppositie
van richting te doen veranderen, en dat het
daarom eisch des tijds is, den geestelijken strijd
met geestelijke wapenen te voeren. De opper-
procureur heeft daarom de vraag opgeworpen,
of de geestelijkheid in staat zou zijn om met
goed gevolg den strijd tegen de verwoestende
macht der liberalistische pers te voeren. Men
heeft daarop geantwoord, dat dit niet het geval
was, er op wijzend dat de pers, die het volk
aanstoot tot revolutie, over vele groote bladen en
over vele boekwinkels beschikt, terwijl de Staat
en de Kerk in dit opzicht veel minder kracht kun-
nen ontwikkelen. Daarom is er besloten aan de
Rijkadoema een crediet van 500.000 roebels op
vragen, om een groote uitgeverij op te
richten, ten einde de aanvallen der tegenstanders
uit een goddienstig en wetenschappelijk stand-
punt te wederstaan.

Het zou waarlijk te wenschen zijn, wanneer
de Russische Staatskerk er eindelijk eens toe
kwam om voortaan den geestelijken strijd alleen
met geestelijke wapenen te voeren. Tot hietoe
heeft zij in de eerste plaats op de politie en
de macht van den Staat gesteund. De Russische
Cesar heeft wel in zijn bekend October-manifest
vrijheid van conscientie aan al zijn onderdanen
toegezegd, doch door de voorstanders van de
Staatskerk wordt er voor geijverd om die vrij-
heid zooveel mogelijk te beperken.

Het volgend artikel stond den 11den Sept.
in de *Nov. Wremja*, het voornaamste blad van

Rusland, dat door de hoogste klasse, gelezen
wordt:

Terwijl de Kerk verarmt, is het voor een
orthodox man zeer pijnlijk te aanschouwen, dat
de orthodoxe herders met verbaszende wekkende
onverschilligheid het verloren gaan van de kudde,
die hen omringt, aanzien.

Wij willen niet spreken over de talloose
steden en dorpen in Rusland, waar de sectari-
sche propaganda zich nestelde, wij willen ons
bepalen tot de hoofdstad. Vele jaren geleden
bouwde Mevr. Tchertkoff op het eind van de
Bolshoiïaan midden in een schaduwrijken tuin
een zaal voor samenkomsten van „Evangelische
Christenen“ of „Pashkorieten“. Deze zaal bestaat
nog. Van hier uit ging de propaganda door
geheel St. Petersburg.

De eerste predikers kwamen uit de aristo-
cratie voort, als de heer Pashkoff, mevr. Tchert-
koff, mevr. Ponker en bekende sectarische
predikers van het buitenland, doch later, toen
de propaganda verder om zich greep, stonden
er predikers en onderwijzers uit het volk op.
Het werk kwam tot bloei.

De autoriteiten van de Staatskerk werden,
doordat de beweging toenam, er op bedacht
den invloed van de secte tegen te gaan. De
Orthodoxe priesters organiseerden groote meetings
in deze kwartieren, waarbij kerkliederen gezongen
en ook voordrachten met lichtbeelden werden
gehouden. Groote giften kwamen daarvoor in
en een tehuis voor arme kinderen van het
district kon gesticht worden. De samenkomsten
werden druk bezocht. De kinderen werden in
het tehuis in de Orthodoxe leer onderwezen.
In een zaal van het huis ging men meetings
voor de lagere volksscholen houden. Maar de
geestdrift van de stichters van dit goed werk